

Motion till riksdagen
2007/08: MJ365

av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v)

Politik för hållbar livsmedelsproduktion och konsumtion

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Rättvis fördelning av jordens resurser	3
4	FN klassar boskapssektorn som miljöbov	3
5	Globala köttkonsumtionen har ökat	4
6	Minska svenska köttkonsumtionen	5
7	Tänk globalt – drick lokalt	5
8	Inför åtgärder för minskad konsumtion av flaskvatten.....	6
8.1	Informationskampanj från Livsmedelsverket.....	6
8.2	Miljöpolicy för minskad flaskvattenkonsumtion.....	6
8.3	Information från kommunerna	7

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en miljöavgift på vegetabiliskt foder som används för djuruppfödning.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram ett nationellt program för minskad köttkonsumtion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda landsbygdsprogrammets medel för att minska utsläpp från uppvärmning, maskiner och växthus.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda landsbygdsprogrammets medel till utveckling av biogasproduktion från stallgödsel och till samrötning i större anläggningar samt för att införa en särskild tidsbegränsad kontraktspremie till Salixinköp för att öka omfattningen av odlingen av fleråriga energi-grödor i växthus.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdrag bör ges till Livsmedelsverket att i samråd med andra berörda vattenmyndigheter genomföra en informationskampanj för ökad användning av kranvatten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge landets myndigheter i uppdrag att i inriktningarna för miljöpolicyen införliva minskad konsumtion av buteljerat vatten och läsk till förmån för kranvatten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppta diskussioner med företrädare för kommunerna i syfte att dessa mer aktivt utnyttjar sina möjligheter att främja användning av kranvatten.

¹ Yrkande 1 hänvisat till SkU.

3 Rättvis fördelning av jordens resurser

Världens befolkning växer snabbt och levnadsstandarden enligt sedvanligt betraktelsesätt stiger hos många hundra miljoner människor t ex i Indien, Kina och Brasilien. Människor som alltmer övertar de levnadssätt och konsumtionsmönster som vi t.ex. har här i Sverige. Ett levnadssätt som bl.a. genererar stora utsläpp av växthusgaser som påverkar klimatet negativt.

Inte minst påverkar produktion och konsumtion av livsmedel såväl klimatet som miljön i övrigt på många olika sätt. Vänsterpartiet arbetar för en rättvis fördelning av jordens resurser och då måste även en så fundamental sak som produktionen och konsumtionen våra livsmedel utformas på ett sätt som möjliggör en rättvis fördelning av livsmedel i samklang med vad miljö och klimat tillåter. Jordbruket påverkar miljö och klimat genom sin användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel, genom användning av fossila bränslen för transporter och arbetsfordon. Den pågående introduktionen av genmodifierade organismer (GMO) riskerar att få oförutsägbara konsekvenser för växt- och djurlivet i stort. Samtidigt innebär jordbrukets markanvändning att den biologiska mångfalden i vissa avseenden ökar, lantbrukslandskapet är självklart en omistlig del av vårt kulturarv.

Uppfödningen av boskap och fjäderfån för främst kött- och mjölkkonsumtion innebär allvarliga påfrestningar på miljön i form av övergödning, utsläpp av fossila växthusgaser från transporter, antibiotikaanvändning m.m. Vänsterpartiet verkar därför för att öka andelen ekologiskt producerat livsmedel. Detta minskar klimatpåverkan. Enligt en rapport från Centrum från uthålligt lantbruk (CUL) vid Lantbruksuniversitetet i Uppsala 2006 kan kväveläckaget till grundvattnet vid rätt utformat jordbruk minska med i storleksordningen 70–75 procent jämfört med konventionellt jordbruk. Vi anser att det krävs ökade åtgärder för att målet om minst 20 procent av produktionen skall vara ekologiskt certifierad 2010 (jämfört med 7 procent 2005) och den offentliga sektorns konsumtion av ekologiska livsmedel skall öka till 25 procent 2010.

4 FN klassar boskapssektorn som miljöbov

Enligt en rapport av FN:s livsmedelsorgan FAO (*Livestock's Long Shadow – Environmental Issues and Options*, 2006) är boskapssektorn en av världens största miljöbovar. Boskapssektorn står bakom hela 18 procent av de globala utsläppen av växthusgaser som i sin tur orsakar klimatförändringar. Det är mer än transportererna ger upphov till. Utsläppen uppkommer när skog huggs ned för att bli betesmark, vilket leder till utsläpp av koldioxid som tidigare var bunden som kol i skogens träd. Boskapsdjurens matsmältning och gödsel ger också upphov till utsläpp av de kraftfulla växthusgaserna metan och lustgas. Produktionen och transportererna av boskap, foder och kött orsakar också en betydande mängd utsläpp.

Fel! Okänt namn på

Enligt FAO:s rapport kan boskapssektorn vara en av de största orsakerna till förlusten av biologisk mångfald då den nyttjar 30 procent av jordens landyta och 70 procent av all jordbruksmark i världen. Boskapssektorn anses dessutom ligga bakom skogsskövlingen. Hela 70 procent av den tidigare skogsmarken i Latinamerika har omvandlats till betesmark. Regnskog skövlas även för odling av djurfoder som sedan exporteras till exempelvis EU:s köttproduktion.

Stora delar av världen lider av vattenbrist. Samtidigt överutnyttjar livsmedelsproduktionen vatten. Enligt FAO står boskapssektorn bakom en stor del av det ökade användandet av vatten och nyttjar över 8 procent av världens vattenresurser. Köttproduktion förbrukar mycket mer vatten än produktion av vegetabilier. För att producera ett kilo vegetabilier krävs mellan 400 och 3 000 liter vatten, medan kycklingkött kräver 6 000 liter och nötkött 15 000 liter eller mer (Stockholm International Water Institute, *More Nutrition Per Drop*, 2004). För att hushålla med vattnet borde vi alltså äta mer vegetabilier och mindre kött.

Animaliska produkter kräver dessutom mycket mer energiåtgång än vegetabilier. Det går åt ca fyra och ett halvt kilo vegetabilier för att producera ett kilo fläskkött och nio kilo vegetabilier för att producera ett kilo nötkött. I västvärlden konsumerar vi flera gånger mer vegetabilier än vad man gör i de fattiga länderna och den främsta orsaken till detta är att den största delen av våra vegetabilier används till foder för djuruppfödning. I Sverige går så mycket som två tredjedelar av spannmålsproduktionen till foder. Globalt är det cirka en tredjedel som används som djurfoder. Samtidigt lider miljoner människor av hunger.

Vi ställer oss mot bakgrund av dessa uppgifter starkt kritiska till att fortsätta att låta stora delar av vår spannmål och vårt vatten nyttjas av boskap. Det är inte rimligt att den storskaliga boskapsuppfödningen bokstavligen tar livsnödvändiga resurser från människor och dessutom orsakar allvarliga miljöproblem. Det är uppenbarligen inte bara energimarknaden och trafiksektorn som måste energieffektiviseras utan även vår kosthållning. En ökad vegetarisk kost skulle innebära såväl ett mer effektivt resursutnyttjande som mindre miljöpåverkan.

5 Globala köttkonsumtionen har ökat

Dessvärre konsumeras mer kött- och mejeriprodukter för varje år som går, vilket ökar boskapssektorns påfrestning på miljön. Den globala köttproduktionen beräknas enligt FAO komma att mer än fördubblas från 229 miljoner ton 1999–2001 till 465 miljoner ton år 2050. Mjölkproduktionen bedöms också fördubblas från 580 till 1 043 miljoner ton. Detta är en oroväckande utveckling i fel riktning med oacceptabla miljökonsekvenser.

I en artikel i den brittiska tidskriften *The Lancet* i september 2007 förordar forskare att köttkonsumtionen i den rika världen halveras och att konsumtionen

per capita av rött kött på global nivå inte bör överstiga 50 gram per person och dag 2050.

6 Minska svenska köttkonsumtionen

Enligt betänkandet *Bilen, biffen, bostaden*, som kom för några år sedan, har vår konsumtion i Sverige av nötkött ökat med 54 procent mellan 1990 och 2005. Det finns liknande siffror från Jordbruksverket som visar att köttkonsumtionen i Sverige har ökat med 23 procent per capita mellan 1996 och 2005. Det överensstämmer för övrigt ganska väl med Sveriges inträde i EU. Sedan vi gick med i EU dricker vi mer alkohol och äter mer kött. Det är saker som vi måste ifrågasätta av både folkhälsoskäl och miljöskäl.

FAO understryker att det är mycket viktigt att ta krafttag mot boskapssektorns miljöpåverkan, och ett sätt att göra det är att se till att priset på livsmedel avspeglar de miljömässiga kostnaderna. Ett sätt att göra detta i Sverige är att införa en miljöavgift på de fodervegetabilier som används till djuruppfödning. Detta bör ges regeringen till känna.

Vegetabilier för direktkonsumtion skulle då bli billigare, medan köttet får kosta mer genom att fodret blir dyrare. Även andra ekonomiska styrmedel kan vara möjliga, exempelvis miljöbonus till vegetabilisk produktion. Att minska EU:s jordbrukssubventioner, där stora delar går till foderproduktion och djur- och slakttransporter, skulle vara en effektiv åtgärd. Köttet skulle sannolikt bli dyrare och därmed skulle köttkonsumtionsökningen hejdas. Vi anser även att det bör tas fram ett samlat nationellt program för minskad svensk köttkonsumtion. Detta bör ges regeringen till känna.

Jordbruket måste också utveckla nya metoder för att minska utsläpp från uppvärmning, maskiner och i växthus. Landsbygdsprogrammets medel bör användas för detta. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi stöder även den s.k. Kontrollstationens förslag (Naturvårdsverket & Energimyndighetens rapport om den svenska klimatpolitiken) att bidrag ur landsbygdsprogrammet skall ges till utveckling av biogasproduktion från stallgödsel och till samrötning i större anläggningar samt att införa en särskild tidsbegränsad kontraktspremie till Salixinköp för att öka omfattningen av odlingen av fleråriga energigrödor. Detta bör ges regeringen detta till känna.

7 Tänk globalt – drick lokalt

Under den senaste tiden har den stora förbrukningsökningen av buteljerat vatten aktualiserats. I en nyligen presenterad rapport från SIK, Institutet för livsmedel och bioteknik som framtagits på uppdrag av Konsumentföreningen Stockholm visas bl.a.:

Fel! Okänt namn på

- ? *Konsumtionen har ökat från 92 miljoner liter år 1992 till 247 miljoner liter år 2006. Det motsvarar en ökning på 155 miljoner liter eller 168 procent.*
- ? *Mellan 1992 och 2006 har koldioxidutsläppen orsakade av vår konsumtion av vatten på flaska ökat från ca 9 500 ton till 34 000 ton. Det motsvarar en ökning på 260 procent.*

Det buteljerade vatten som konsumeras i Sverige (2006) ger upphov till koldioxidutsläpp som motsvarar:

- ? *ca 8 500 oljeeldade villor (antaget en villa på 140 kvm, uppvärmning 15 000 kWh per år och 75 gram CO₂ per MJ olja) eller.*
- ? *ca 12 500 bilar (antaget 190 gram CO₂ per km och en körsträcka på 14 000 km per år).*

Enligt rapporten ger en flaska buteljerat vatten mer än 1 000 gånger så mycket CO₂-utsläpp som samma mängd kranvatten. Det finns alltså mycket goda klimatskäl att använda det lokala kommunala kranvattnet i stället för buteljerat vatten. Men det finns även goda hälsoskäl att verka för en ökad användning av kranvatten om denna sker på bekostnad av läskedrycker. Förbrukningen av läskedrycker ligger på ca 75 liter per person och år. Vilket är ca tre ggr så stort som förbrukningen av buteljerat vatten (Källa: Svensk Dryckesstatistik, delvis bearbetad med hjälp av befolkningsstatistik från SCB, sammanställt av riksdagens utredningstjänst). Inte minst är en hög konsumtion av läsk ohälsosam för barn- och ungdomar.

8 Inför åtgärder för minskad konsumtion av flaskvatten

8.1 Informationskampanj från Livsmedelsverket

Kommunerna har via sina kommunala vattenverk ett kraftfullt instrument som bör användas för att främja ett ökat användande av kranvatten av klimat- och hälsoskäl. Vattenfrågor och vattnets användning som livsmedel ligger inom ett flertal myndigheters ansvarsområden; Livsmedelsverket, Socialstyrelsen, Jordbruksverket, SMHI, SGU och kanske ytterligare myndigheter. Ett uppdrag bör ges till Livsmedelsverket att i samråd med andra berörda vattenmyndigheter genomföra en informationskampanj för ökad användning av kranvatten relativt konsumtionen av buteljerat vatten och läskedrycker av klimat- och hälsoskäl. Detta bör ges regeringen till känna.

8.2 Miljöpolicy för minskad flaskvattenkonsumtion

Landets statliga myndigheter inklusive Regeringskansliet och riksdagen bör vara föredöme i en sådan vattenomställning. Regeringen bör därför uppdraga till

Fel! Okänt namn på

landets myndigheter att anpassa sina miljöpolicyer så att motionens syfte beaktas. Detta bör ges regeringen till känna.

8.3 Information från kommunerna

Dricksvattenförsörjningen till landets invånare är ett kommunalt ansvar. En möjlighet för kommunerna att lyfta fram betydelsen av det lokala kranvattnet i den egna kommunen kan vara att via sina vattenverk och med medverkan av miljö- och hälsoskyddsmyndigheten, kommunens informationsavdelning m.m. låta uppföra en eller flera vackert utformade dricksvattenautomater centralt placerade kombinerat med pedagogiskt utformad information om såväl dricksvattnets ursprung, dess kvalitet m.m. som de positiva effekterna på klimat och hälsa som denna användning medför. Regeringen bör uppta diskussioner med företrädare för kommunerna i syfte att dessa mer aktivt utnyttjar sina möjligheter att främja användning av kranvatten relativt konsumtionen av buteljerat vatten och läskedrycker. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2007

Wiwi-Anne Johansson (v)

Ulla Andersson (v)

Jacob Johnson (v)

Kent Persson (v)

Marie Engström (v)

Peter Pedersen (v)